

Filep György 70 éves

1932. május 29-én született a Szatmár megyei Császlón. Filep György a magyar talajtan – szűkebb értelemben pedig a magyar talajkémia – kiemelkedő, hazai és nemzetközi szakkörökben egyaránt jól ismert és általánosan elismert, meghatározó egyénisége.

1954-ben a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karán szerzett kémia–fizika szakos tanári oklevelet, majd a Budapesti Műszaki Egyetem Vegyészmérnöki Karán műszeres analitikai szakmérnöki oklevelet.

1954-től 1962-ig az Országos Mezőgazdasági Minőségvizsgáló Intézet (OMMI) debreceni Talajtani Osztályán, 1963–1969 között a Nyírségi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet (Nyíregyháza) Központi Laboratóriumában dolgozott. 1970 januárjától 1973 decemberéig az OMMI debreceni Talajtani Osztályának vezetője. 1974-től a Debreceni Agrártudományi Egyetem Talajtani és Mikrobiológiai Tanszékének oktatója, előbb mint egyetemi docens, 1981-től egyetemi tanár, majd tanszékvezető 1997-ig. Azóta aktív kutatóprofesszor.

Minden munkahelyén és beosztásában kivívta munkatársai elismerését és tiszteletét kiváló kutatási és oktatási adottságaival, elhivatottságot tükröző szakmaszeretettel, fáradtságot nem ismerő szorgalmával, igényes precizitásával, nyelvismeretén és nemzetközi kapcsolatain alapuló széles körű és sokoldalú szakmai tájékozottságával, probléma-érzékenységgel, lényeglátásával, koncepció-gazdagságával, kreativitásával, jelentős új tudományos eredményeivel.

Fő kutatási területei közül kiemelésre érdemes a talajkémiai egyensúlyok és talajban végbemenő transzportfolyamatok leírása; a talajleromlás–talajjavítás elméleti alapjainak fejlesztése; a talaj és a környezeti tényezők kölcsönhatásának tanulmányozása. Nemzetközi színvonalú új kutatási eredményeit egy születésnapon ismertetőben lehetetlen összefoglalni. Néhányat ezek közül mégis kiemelésre tartok érdemesnek:

– A talaj fizikai és kémiai tulajdonságait, termékenységét döntően befolyásoló ioncserélődési folyamatok dinamikájának kvantitatív leírása és az ioncserét kísérő energiaváltozások termodinamikai értékelése, számszerűsítése.

– A talajrészecskék és a talajoldat között lejátszódó felületi reakciók áttekintését megkönnyítő „kolloidmodell” megalkotása.

– A szikes talajok kémiai jellemzői (ESP, SAR, sótartalom) közötti kapcsolatokat jellemző újabb összefüggések kimutatása.

– Részletes öntözővíz-minőségi/minősítési rendszer kidolgozása, s a paraméterek közötti kapcsolatok kvantifikálása.

– A talaj savanyodásakor lejátszódó folyamatok mechanizmusának és a talaj savsemlegesítő képességének korszerű értelmezése, valamint a javítóanyag-dózis számítási módszerének pontosítása.

– A szennyező anyagok talaj általi megkötésének, a kimosódás veszélyének becslésére alkalmas egyszerű modell megfogalmazása. Nevéhez fűződik a talaj és a szerves mikroszennyezők kölcsönhatását vizsgáló hazai alap kutatások megindítása.

Kutatási területén több új vizsgálati és értékelési módszert is kidolgozott, mint pl. a humusz kivonatok Sephadex-gél kromatográfiás frakcionálásának pontosítása és az egyes frakciók jellemzése, mérése; a talaj potenciálisan mineralizálható N-készletének gyors meghatározása; a kilúgzási folyamatok és az ioncsere reprodukálható vizsgálatát biztosító talajoszlop-kísérletek módszertani fejlesztése; a talaj sav/bázis pufferoló képességét jellemző új értékelési módszer.

1967-ben szerzett kandidátusi, 1980-ban tudományok doktora fokozatot. Ez utóbbit „A kationcsere és a sókilúgzás törvényszerűségeinek vizsgálata talajokon” című értekezésével.

Tudományos munkái közül kiemelkedő jelentőségű „Talajkémia” című könyve (Akadémiai Kiadó, 1988), amely a talajkémiai törvényszerűségek első magyar nyelvű összefoglalása. A közelmúltban megjelent a könyv angol nyelvű átdolgozott változata: „Soil Chemistry, Processes and Constituents” (Akadémiai Kiadó, 1999). Társ szerzője a Stefanovits Pál–Filep György–Füleky György „Talajtan” című könyvnek (Mezőgazdasági Kiadó, 1999), valamint a 2002-ben megjelent „Szennyezett területek kármentesítése” című egyetemi tankönyvnek. Ezek mellett 5 egyetemi jegyzet, 9 könyvrészlet és közel 150 (részben angol és orosz nyelvű) közlemény jelzi kiemelkedő publikációs tevékenységét, amellyel jelentős mértékben járult hozzá tudományos szakterülete fejlődéséhez. Munkáinak hazai és nemzetközi hatását több száz azokra történő hivatkozás, valamint számos elnyert hazai és nemzetközi kutatási pályázat bizonyítja.

Koordinátora volt a TEMPUS „Specialization on soil science and land use teaching” című nemzetközi programjának; hazai témavezetője a COST-67 európai programnak („Chemodynamics and water quality protection in natural porous media”); vezetője vagy résztvevője több hazai kutatási programnak. Nemzetközi együttműködésben végzett munkák eredményei jelentek meg az általa szerkesztett „Land Use and Soil Management” (1997) és „Soil Pollution” (1998) c. gyűjteményes kötetekben.

Nemzetközi (el)ismertségéhez eredményesen járultak hozzá különböző tudományos rendezvényeken megtartott nagyszerű előadásai, valamint egy-egy hónapos tanulmányútjai az USA-ban (1994), Hollandiában (1996 és 1997), Angliában (1996 és 1997), ill. rövidebb tapasztalatcseréi számos más országban.

Filep György a szó legszorosabb értelmében vett igazi professzor. Nagy részt vállalt a különböző szintű egyetemi oktatásban, az oktatás korszerűsítésében, az oktatói/kutatói

követelményrendszer kidolgozásában, a tananyagfejlesztésben és a színvonalas tudományos utánpótlást biztosítani hivatott Ph. D. Programokban. Számos tárgyat oktatott és oktat („Talajtan”, „Talajkémia”, „Talaj és környezet”, „Talajjavítás”, „Talajszennyeződés és talajminőség-védelem”); alapító tagja a „Talaj és környezet kölcsönhatásai” c. doktori iskolának, de több más PhD-programban is jelentős szerepet vállal. Több esetben volt előadó (sőt tárgyfelelős) más egyetemeken. Számos sikeres szakköri és diplomamunkát, 16 egyetemi doktori, 6 kandidátusi és 5 PhD-munkát irányított – igényesen, magas tudományos színvonalon. Rendszeresen tart előadásokat hazai és nemzetközi tudományos rendezvényeken, tudományos továbbképzési és a gyakorlati szakemberek számára megtartott tanfolyamokon. Filep György ténylegesen iskolateremtő egyéniség.

Filep György évtizedek óta játszik jelentős szerepet a hazai tudományos közéletben. 1975 óta tagja, 1994-től pedig alelnöke az MTA Talajtani és Agrokémiai Bizottságának, MTA Közgyűlési képviselő 1994-től 2000-ig, tagja az MTA Debreceni Területi Bizottsága (DAB) Mezőgazdasági Szakbizottságának és elnöke a DAB Kémiai Szakbizottságának, valamint a Mezőgazdasági Kémiai Albizottságának. 1993 és 1997 között a Magyar Akkreditációs Bizottság Tudományági Szakbizottságának és Intézményi Szakbizottságának tagjaként hatékonyan részt vett a felsőoktatási intézmények akkreditációjával kapcsolatos munkákban. 1993-tól 2001-ig tagja volt a Debreceni Agrártudományi Egyetem (DATE), majd a Debreceni Egyetem Agrártudományi Centrum (DE ATC) Doktori Tanácsának, Tudományos Tanácsának és Habilitációs Bizottságának, valamint a Mezőgazdaságtudományi Kar Doktori és Tudományos Bizottságának. Vezetőségi tagja a MAE Talajtani Társaságának, tagja a Nemzetközi Talajtani Uniónak (IUSS), a Nemzetközi Talajművelési Társaságnak (ISTRO), az Európai Agronómiai Társaságnak (ESA) és az International Humic Substances Society (IHSS) Nemzeti Bizottságának. Végül, de nem utolsó sorban, 1984 óta tagja folyóiratunk, az Agrokémia és Talajtan szerkesztőbizottságának. Színvonalas szerző, igényes lektor, koncepcionális munkatárs.

Eredményes kutató- és oktatómunkájának (részbeni) elismerését 1989-ben „Kiváló Munkáért”, 1991-ben „A mezőgazdaság fejlesztéséért”, 1995-ben Arany Sándor-díj, 1998-ban Széchenyi professzori ösztöndíj, 2001-ben Darányi Ignác-díj, 2002-ben Treitz Péter Emlékérem és a Magyar Felsőoktatásért Emlékplakett odaítélése jelentette. 70 éves születésnapján Filep Györgyöt a hazai szakember-társadalom a DE ATC által szervezett tudományos ülésen köszöntötte, amelynek anyaga „Talaj és környezet” címmel tartalmaz kötetként nyomtatásban is megjelent.

Filep György felelősségérzete, szakmai elhivatottsága, következetessége, tudatossága, etikai tisztasága és erkölcsi feddhetetlensége egyaránt példászerű és követésre méltó. Igényessége, pontossága, precizitása, szakmai lényeglátása és gondossága ténylegesen egy iskolateremtő egyéniség jellemzői.

Születésnapján tisztelettel és nagybecsüléssel köszöntik őt munkatársai, tanítványai, olvasói, követői. Kívánjuk, hogy az eddig is gazdag életmű töretlenül folytatódjék. S ehhez kívánunk Filep Györgynek sok erőt, optimizmust, és nagyon jó egészséget, hogy céljait – itt megígért közreműködésünkkel – minél teljesebb körűen valóra válthassa.

VÁRALLYAY GYÖRGY